

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
11 Iuliu st. v.
23 Iuliu st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 28.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Elmira.

— Roman original. —

(Urmare.)

PARTEA III.

I.

Sunt femei, cari iubind în ascuns, după o amăgire grea, devin aspre cu sine, supunându-se la ori ce probe și abnegări. Și cu cât inima li e mai nobilă, cu atât conștiința li e mai neîmpăcată. Le pare totdeauna, că nu fac din destul, séu că sunt povara altora. Nu se feresc de strapăte ori sbuciumări, suportă cu abnegațiune și nu tradéză nimica.

În giurul iubitor al părinților, Elmira își restaură puterile trupești și sufletești. Linișcea familiei influință ca aerul curat asupra unuia ce mai de mult fu închis în o pivniță cu miasme. Sorbiă cu nesățiu fericirea, ce se respândia din tôte direcțiunile asupra ei.

Ierăș prinse vechile ocupări, ierăș se învêrtia în ale casniciei ca mai înainte, de și în cei trei ani de absență Lia deveni o flóre în urma altei flori. Eră drăgălașă copila, Iancu sprinten, ier relațiunile financiale cam complanate.

Resună și un cântecel ori glumă, séu alte petreceri inocente. Totuș Elmira nu mai găsi vechea pace. Decise, că va intră ierăș pe cariera ce a părăsit-o.

Pentru tótă lumea n'aru fi lăsat'o părinții, căci apropiându-se plecarea lui Iancu la universitate, nu rămăneau ei mai de tot singuri? Dar ea le spuse așa de lingușitor, așa de frumos, că face acésta pentru Iancu, cât se 'nvoiră. Ea cetise dar cu bucurie, că o damă din localitate cercă o conversătore. Numai decât se și presentă.

Într'un salon fôrte elegant al otelului de frunte o primi o femeie tineră și frumoasă.

— Dta ești? — întrebă aceea făcându-i semn să ocupe loc.

— Elmira Scurtescu, dna mea!

— Nume străin. De ce naționalitate?

— Română!

Nu arătase dama încă nici cea mai mică îndesultire ori neîndesultire, când o întrebă de șcie ceti?

Elmira se pâli, dar primi cartea ce i-o întinse.

Eră întâmplare ori ce? Opul conținea cântecele lui Heine, cari au eserciat straniul lor farmec în epoca ei mai fericită.

La început ceti încet, cam tremurând, însă cu ce înțelegere pentru amarul și deserațiunea poetului? Cu ce resunet viu cetia chinurile durerii și pătîmîsa ironizare a sufletului întristat de môrte?

Părea că nu ceteșce, ci svêrcolită în mahniri, și reaminteșce vis, plăceri, trai și amăgiri...

Ochii cei mari ai damei o pestreceau întrebându-se: să fie pășit ôre ea așa o durere adâncă, așa un amar crud și sfâșiator? Astfel nu cetesc ființe fericite, astfel bocesc numai inimile ce-au luptat cu môrtea, atunci când li se răpi ceea ce avură mai scump și mai iubit!

Fiori o trecură ascultând recitarea pătîmîsă, până ce ultimul cuvânt se stinse ca oftatul muribundului.

Urmă o scurtă pauză, apoi dômnă declară, că e mulțamită și că o primeșce.

Elmira i mulțami, apoi o salută și se duse acasă, promițând a se rentôrce cât mai curând spre a-și ocupa locul.

Dar cine eră dama aceea, de unde venise, și care i eră istoria trecutului?

Îndeșert voiă să ghicéscă: asta formă o taină în mijlocul orașului.

Viola de St. Louis se introduse damă aceea în cartea otelului, al cărui front îl locuia, și sub acest nume o înregistră și jurnalul local.

La început lumea o credea franceză, venită dela Paris. Însé înțelepții societății înalte susțineau că dênse e englesă, pentru că avea un naturel rece, nepăsător, și plin de pace măreță, în care se vedea numai câte o ironică aruncare a buzei de-asupra.

De sigur dispunea de averi mari, căci garderoba ei se întrecea în perfecțiuni artistice. Damele mai de modă ale aristocrației erau învinse când ea se arêta pe promenadă, însoțită de un bărbat asemenea străin, ce locuia vis-à-vis peste piațul cel mare.

El o trată cu profund respect numindu-o „Signora”.

De aci în colo circulă interesul numai pentru signora cea frumoasă. Toți doriau a o vedé, toți a-i se închină ca unei regine...

Ea ênsaș se îngrozî de senzațiunea ce produse. Se îngrozî a-și petrece între ômenii ce vorbiau niște limbi urite, în un aer infectat de miasmele casamatorlor... Eră o damă cu gusturi resfătate, pricepea în adevăr mult din arte, și asemenea ființe sufer fisic în condițiuni mici și triviale.

Signora se urea ușor, fiind greu a o mulțami. Numai caii ei escelenți, confecționarul dibaciu, și artele ce profesă, i oferiau plăcere.

Eră frumoasă, și ea șciea acésta. Avea o talie junonică, și iubiă colorile întunecate și vestmintele de croiul luat model din tablourile lui Van Dyk.

Numele însoțitorului ei eră Stîrcea, el se trăgea din o veche viță a brezdei Moldoveneșci: Peste obiceiul

junilor boeri, el se ocupă de științele serioase și cutriărând țerile în lung și curmeșiș pentru studii istorice, se întorse prin Italia, unde auzi pe Signora cântând musica lui Rossini, în „Barbierul de Sevilla”.

De doi ani dânsa eră „stéua” tuturor stagiunilor unde petrecea. Ce-a produs ea, n'a fost întrecut de nime.

Sânt mominte în cariera ori cărei artiste, când traiul i apare un șir de sêrbători și triumfe, când toți pronunță numele ei, când public și artiști, sânt norociți putând sê se ocupe de ea și de talentele ce posede.

În așa un zenit sta Signora Viola. În lumea artistică se presintă ca dăruițorea frumosului perfect, publicului i aduse distrageri deliciose, directorilor bani, ier leilor sociali privilegii de buchete și donuri prețioase.

Cântase în acea sêră pentru a două ôră pe scena teatrului Argentin din Roma, și cântă tôte partiile cu „măiestrate” cum enunțaua criticii. Ovațiuni entusiaste și flori în corône acoperiau scena. Între aplauze sgomotose reveni dânsa ca o regină, închinându-se falnic c'un suris de ghiăță.

Așa eră ea afară de rol, indiferentă și nepăsătoare. Răpise pe mulți prin genialitatea și frumșeța ei perfectă; dar ori cine se convinsese de imposibilitatea a-i câștigă niște afecții de intimitate.

Cuvântul „artistă” nu tot de una e sinonim, cu femeia consciințosă. La Signora însă se potrivea și ôre cum?

Prin o conduită esemplară, de care nici ura ori maliția nu cuteză sê inventeze vr'o istoriôră sêu picanterie romantică.

Virtutea pörtă semnificațiunea sa în ton, în mișcare, în libertatea risului și în ținuta corpului. Ades numai din încrețirea buzelor cunoșci masca pusă pe frivolitatea unei desmêțate.

Tôte se pot simulă, nu însă virtutea și curăția inimei!

Signora nu eră prefăcută, nici slobodă ca vivandierele; dar avea farmecul a petrece în mod spiritual, fără a răni, eschidea ori ce aluziuni de simtimente mai gingașe.

Poședă în tôte perfecțiune, și o înaltă genialitate. Cu vocea și prinderea părților mai dramatice, pörtă penelul cu multă artă, și cu nemărginită fantasie. Făcuse și din asta studii fôrte serioase, și totuș o părere generală eră, că în calitățile escelinte lipsiă adevêratul ornament al femeiei, lipsiă simțirea căldurôsă!

Între tôte ovațiunile, florile și epistolele ce primi în acea sêră, nici pe una nu învrednici a o redică, afară de-a lui Stîrcea. Ea tresări repetind numele lui, și aducându-ș aminte de străinul ce o urmăriă din logea scenară.

La ôra ei de visită între mulțimea de ôspeți adoratori și stimători, pe el îl găsi întâi. Nu se putea spune, că-l distinsese, de atunci însă zăcea ceva deosebit în felul cum petrecea cu el.

Și Stîrcea căștigă prin asta interesul omenimei ce-l privise preste umêr. Cei mai sumeți cercau cunoșcința modestului invêțat, preste care o steua reversă razele sale.

În preferința lui, nu o molestă cu amor, ci urmărind tôte pasiunile jocului, originalitatea inspirațiunilor, și furtunosele caractere a proiectelor ei de pictură, se miră de contrastele ce se reuniau în ființa ei genială.

Nu înțelegea, cum de conceput idealelor ei de înaltă căldură și poesie, trăiau în o realitate rece, nepăsătoare, de multe ori ridetóre de simțimentele mai sante. În atmosfera culiselor se otrăvesc moravurile bune, dar atunci Signora nu remânea crin, idealele ei nu aveau curăția sublimităților?

Ceea ce-l surprinsese în studiarea caracterului ei fu, că de-odată în centrul triumfelor abșise de teatru.

— E bine sê culegi flori până e veră, de se apropie tòmna, s'a isprăvit! — așa respondea ori cui.

— Genialele ei caprițe vor înebuni-o — esclamară admiratorii aflând, că porneșce în călătorie, având singurul scop a cercă pécate ascunse sub tittle și munți de aur.

Șcieau multi că Stîrcea i-a închinat vieța, și că ea îl respinsese. Dar că dete voie a o petrece ori unde, de asta dubită fieșce-care.

Eră sêrbătorită, avută și independentă, și totuș permise numai lui a o însoți. Lui! care în aspră simplitate, trăiă fără sărăcie, dar și fără acele deși de mărunturi ce completéză traiul vlăstarilor din castelele nobile.

I spusese, că e ultimul descendinte al familiei sale, nu avea legături fragede, cari l'ar fi putut ficsă de un punct anumit al pământului. Ori priviă înderêpt ori înainte, eră singur, singur până ce nu vêțu pe Signora ce-i aprinsese schintéua unei adorări nemărginite.

Usă dară cu drag de permisiunea d'a o puté urmă de aprôpe ori departe, după cum iertau dispozițiile ei ciudate.

Și până la capêtul lumii ar fi urmat-o el fără preget, căci i închinase vieța, de și șciea, că în cumpêna unei iubiri ca a Signorei el nu trăgea mai nimic.

Tot mai tare se estindea dorul ei de călătorie, și interesul a resfoiă cărți de otele și almanace de nobleță.

— Cauți pe cineva? — întrebă el.

— Pe signor Belzebub! — responderă buzele ei corale.

Și călătoriră mai departe, mai departe cuceri aparința ei admirabilă, până ce ajunse mai rece, mai ironică în orașul unde continuăm firul istoriei nôtre și unde ea produse o astfel de senzațiune, cât se schimbă cu totul. Ênsuș modul ei de trai se schimbă, primind și pe Stêrcea numai la anumit cês din ți.

II.

Tocmai dase ordin sê se arate Elmirei cabinetul, când Stîrcea întrebă de pôte intră?

— Pofteșce, — respuse ea fără a-ș întrerumpe sborul penelului, — aștept referarea despre escursiunea făcută.

În fața ei, pe un scăunel scund se aședă el, povestind de niște locuri, adevêrate școle de călărit, apoi înșiră alfabetic pe Domnii a căror cunoșcință făcuse în club, și din a căror imputernicire i predete un bilet de casino.

Contragându-și cercuitele sprincene, șise în limba lui Dante: „Nu-l primesc. După ce am scăpat din robia teatrului, vreu sê trăiesc prin mine, și numai pentru mine!”

Stîrcea ținând una din bogatele ei chici, i compătimi: „Sêrmani ômeni, cum le și dădă acest gând, pare-mi-se că ai respins ^{peci} de pronunțat ori ce apropiere a lor?”

— Chiar acesta e se fără milă, tiraniséză-i și v Rivalisarea lor te amuse Și eu aveam odiniôră biz
— Signoră! cum sê
... avută...

emeii! Trateză bărbații ndi o curte de nebuni. târșiu te lasă pétră. estei plăceri!

Itcum? Singură, nobilă

— Și veninôsă, nu-i
— Sânt convins, că
câruiă te vei subordina-c

ă vei alege un bărbat

— Acela caută sê fit
deșci despre mine, mai bi

u. Dar mulțam! Gân-
ăt cum merit...

— De ți s'a deștept

ea, fiind legată de o

persoană, de o casnicie și de tot ce este adevărata chie-mare a femeii: vei fi mai îndestulată!

— Îndestulată? Hah! pentru o idilă visionară nu renunțu la fericirea prezentă. Bărbatul ori bărbații îmi vor fi totdeauna numai niște jucării, pe cari când me urese le împing cu dispreț...

— Vio!ă! — murmură el, — până când asta negare a ființei d tale mai bune?

— Până va trăi conceptul normal al unei egoiste de felul meu! — răspuse ea cu o ironică înclinare.

Fără a șterge câtuș de puțin din acest program ciudat, își continuă ea obicinuitul traiu, arotându-se numai dimineța pe cal, sêra pe balcon, de unde abia își înclină capul cătră acei ce treceau pe corso cu închinări profunde.

E corp fără de suflet, cu o pêtă în locul inimei, își dăceau aleși societății; ier femeile susțineau, că e unul din acei demoni, ce cobor în lume pentru a se duce pe acei ce înțelnesc.

De a fost o ființă rece, demon nu a fost; dar ghietôsă chiar și față de Stîrcea și de Elmira, ce nici odată nu s'a simțit mai umilită decât acum.

Ea eră ca un atom lângă junonica ființă a stăpânei sale, sub a cărei degete renviau regiuni sudice, și al cărei spirit pe o înălțime morală jocă cu genialitate mușcătore.

Elmira, tristă dar fără durere, recunoșcea că nuș putea umplé locul distins.

În bibliotecă alêsă se refugia dēnsa cetind opere de etichetă, depunēdu-ș ori ce mișcări nepotrivite poziției de acum. Nu din vanitate, ci din boldul a se cultivă ar fi rugat pe ori cine a o iniția în una și alta; dar pe cine avea sē o îndrepteze?

Dubitând de evalueațiunea sa, se familiariză cu cu ideia a abdice postul. Eră absolută neputință d'a îndestulă caprițele Signorei. Cu toți alții nu i-ar fi fost așa greu, ca cu acēsta persoană regesă.

Dela o vreme Signora părăsi penelul, și dîse Elmirei:

— Vreu sē 'nvēt limba ta!

Elmira se bucură fôrte.

Da! a lucră, a instrua, a vorbi neōșă românescă; eră sufletul ei, de și avea și altele în drag.

Și Signora nu glumi. Ea începū serios studiarea. Tōmna se perondă cu ierna și progresul fu admirabil. Localitățile împodobite resunau de o conversare românescă. Ce eră în literatură mai ales, aducea Stîrcea, Elmira recită în auđul lor cu pasiune mai îmbogățită, decât odiniōră când Severin se delectă în timbrul glasului ei.

Marcă mai adânc patimele; virutea, abnegarea le predă cu sublimitate. Veselia iubiă ca tinereța, ier durerea vibră ca din propriul gemet... din propriul pept.

Aste trei persoane contraste formau câte o clipă, o grupă de omeni îndestuliți. Se putea ușor crede, că Signora își uită egoismul, Stîrcea își hrăniă iubirea, ier Elmira își revocă în minte, că numai un suburbu o desparte de părinți.

Devenise deja mai spirituală, conversă despre artă și făcea niște brodării cu o inspirațiune ce umiă pe Signora. Totuș succesul nu-i răpi modestia.

Signora nu primiă pe nime, căci toți i erau puțini. Dar nu se putea întemplă, ca sē se schimbe, nevăbind de odată în brațele societății?

Elmira ținea cont de caprițile stăpânei, ce variau în fieșce-care di. Starea nu-i eră ușoră, de și mult mai plăcută decât la dna Smêrdan. Nu eră pusă pe o tréptă cu Safta și cealalți slugari.

Odată dōmnă sa i dîse:

— Elmira! alegându-te pe tine, negreșit am fost

istetă; nu gândi însă, că și fără egoism. Sînt grea de înțeles și am niște cēsuri, în cari numai tu îmi vei ajutā a le trece!

Încordarea vieții ce duse avea reacțiuni de spaimă.

Nu eră morb, nu tulburare de crieri, dar o nervositate ce înfrică pe Elmira. Dar repetându-se ele, analisarea lor o duse la acea convicțiune, că sînt rodul acelor încordări sufleteșci ce se notifică în biografiile omenilor de artă.

În neastemperul cumplit, câte odată dēnsa părea că-și perdū mințile. Murmură niște cuvinte neînțelese, și nume de locuri străine. Glasul conversătorei împăciuiă demonii ce o biciuiau, întocmai ca harfa lui David.

— Ânger! — șoptia Signora după asemenea momente, când frântă își razimă capul pe umêrul fetei. Ca pe o umbră șovăindă o conducea la o cadră închisă, peste care totdeauna sta trasă o perdea de crep negru. O deschidea cu cheia ce portă ca prețios juvaer, și în vederea unui portret renoiă tōte acele cuvinte neînțelese.

Elmira urmăriă acei ochi mari, din cari dōue lacrimi se strecurau fără a contrage trăsurile classicului profil.

Ea șcicia ce este mormēntul fericirii în pept, șcicia ce este suferința și resignarea; dar fiind că ori ce durere își are religia sa, se retrăgea cu mare discrețiune.

S'a întemplat că în o nôpte de insomniu pentru Elmira, atunci când suvenirea reinvia trecutul, povestindu-i că chiar trecuse diua în care cu mulți ani înainte Severin o scăpă de furia cailor, s'a întemplat ca Signora sē o suprindă cum cu condei fugaciu schiță pe fidelul diar sborul unor meditațiuni de reflex trist. Sub lampa de astral eră medalionul cu un buchet de „nu-me-uita“, lângă el niște fotografii, a lui Severin și Tasilo.

Ca inebunită se aruncă Signora spre ele, ca inebunită scōse un răcnet.

— E un june din cunoșcințele mele, — i lămuri Elmira fiorōsa rătecire.

— Ddeu sē-mi ajute! — oftă Signora adânc, cum oftăm totdeauna după o desamăgire.

Pentru a șterge întipărirea neplăcută, întrebă cu o rece nepăsare, cine e Tasilo, de ce părinți și cum ajunse în familia lor?

Elmira își istorisi episodul fericit, diilele de sōre ale juniei. Le trăi de nou așa cum fuseră, simple, nevinovate și fără pretensiuni. În mijlocul lor nu ascunse adorarea lui Severin, prietenia Martei și interesarea lui Tasilo.

Nici odată nu o intrerupse Signora, dar când aminti de sdrobirea amorului și-a amiciei, se sculă iritată.

— Și tu n'ai cercat cauza ce l'a silit ia atata cruđime? — întrebă cu brațele crucișate, până ce pêrul ca un vël întunecat se prevăliă spre volanul negligei de batist.

— La ce, când nepăsarea Martei rânise deja inima mea?

— Și Severin nu s'a scusat la întrevederea după atâția ani?

— De asta a tăcut, mi-a spus însă altele pe care tot el și Marta le sdrobiră de nou! — dîse Elmira robită de dulcēta și măhnierea peritei credințe, proptindu-și fruntea pe palme.

Pulsul i bătea aspru, palpitul peptului i eră de vehementă auđită. Signora cu spatele întors mesură cu pași rari parchetul, într'un târđiu se opri di-cēnd:

— Și acel... acel — aristocrat eră prieten cu intrupatul teu ideal?

— Nu în sensul strins; naturele erau contraste neîmpreunabile. PetrarSKI îl alege numai să inspire mai multă râvnă de studiu în fiul său!

— Și acest fiu te-a mai tratat cu galanterii după „nenorocita petrecere“? — întrebă ca o incesită neîndurată.

— Nu! plecase înmediat, luând remas bun numai dela părinții mei!

— Și pentru toate chinurile tale, nu ai cercat să-ți resbuni?

— Să-mi resbun pentru sdrobirea credinței, séu pentru că și astăzi cu gândul rătăcesc ca luna după sóre?

— De aş iubi eu cândva, — dişe ea cu resflu pripit, — și decă acela m'ar amăgi cândva, numai în sânge mi s'ar stêmpără resbunarea!

III.

Abiá se desprimăverase și Signora se pregătiá de plecare.

Însărcinase pe un agent a-i închiria o locuință la un loc de cură bine cunoscut.

Călătoría se făcú în trăsură, și ori cât vru Stircea să le petrecă. Signora nu primi.

Agentul pricepuse misiunea sa, îndestulirea Signorei fu o gratificare.

Acolo eră o societate din cele mai pistruite, adunată din întâmplare ori de setea a trage atențiunea obștească asupra lucului, și-a risipelor de bani.

Aparința Violetei de St. Louis produse senzațiune ne mai pomenită. Ca un fenomen rar, întunecă ea tot ce strălucise pân'atunci. Chiar femeile admirau regésca ei figura.

Intrând la un concert în sala de cură, toți i se închină. În următórea diminetă niște servitori livrați aduseră biletele stăpânilor lor.

Pe una stătea numele: „Petrarski“.

Nu eră Tasilo PetrarSKI, ci tatăl seu care în povara unei vârste mărişóre, nu se da înderépt de o femeie tineră și frumósă.

Între moșiile marginaşe cu locul de cură, eră a lui PetrarSKI cea mai aprópe. Signora călăriá cu drag pe acolo, căştigându-și în grabă și simpatia soției lui, ce-ș avea totă bucuria în fiul ei, care nu peste mult avea să sosésca din străinătate.

Mai în fie-care deminétă opriá Signora la treptele de marmoră. Servitorii alergau, însă mai sprinten eră stăpânul, care ținând scărița, se simțiá electrisat de atingerea tinerei femei.

Servitorii făceau din cap la aste galanterii, permițendu-și și unele combinări la vârsta dlui PetrarSKI, ce se presentá încă cu păr negru, ochi ca jeratecul, și cu donuri fórt prețiose.

Petrecerea la olaltă deveni așa de caldă, atât de cordială, cât dnei PetrarSKI i cădea greu a se despărți, căci numai Signora înțelegea dorul cu care mama își așteptá fiul iubit.

Pregătiri mari se făcură întru întimpinarea lui, o societate întregă fu poftită a luá parte la acésta serbare familiară.

La peptul mamei zăcú Tasilo, șoptindu-i desmădări iubítóre. Ierăș se uită în bolnăvicioasa ei față, și ierăș se convinse, că toate fluturósele lui simțiri se topiau înaintea acestei iubiri adevărate.

În felicitările unei mulțimi de cunoșcuți, îl conduse părintele înaintea Signorei ca înaintea celei mai prețuite óspe. Ea îl salutá, punându-ș degetele în a lui cu o înroșire cum nu se zări încă la ea.

Vielénului PetrarSKI nu-i perí asta dovédă de in-

teres, dar se întunecă de efectul ce produse asupra fiului. Eră săgetat Tasilo, săgetat până în inimă.

Decă ea părea o femeie răpítóre, nu mai puțin eră și el o figură interesantă. De avea sumeția ei ceva sublim, pe bronzatul seu chip eră zăgrăvită distincțiunea aristocratului.

Ochii lor întelniți păreau că deștăptă la unul și altul niște simțeminte din rai. Trecând braț la braț, formau părechea cea mai potrivită.

Mulți invidiară pe Tasilo, totuș cele mai multe invidiau pe Signora, căci le răpi ilusia a cuceri pe cavalerescul june. Dar nesecata speranță a tinereței amestecă pe toți în convoiul veseliei, țesând alte ilusii, și alte plăceri. Numai Stircea remase fără speranțe, ca eroul invins numerá el clipele ce-i se rupeau din viață.

Următórele întruniri se formară la Signora, între tablouri sudice și între cantece pasionate, primele pe cari le cântá dela retragerea sa dela teatru. Un joc tainic își puse itele, încurcând pe Tasilo, după cum încurcase și pe galantul seu părinte.

Ceea ce trezi pe Tasilo din îmbătórea adorare, fu vederea Elmirei. Nu-i plăcú asta admoniere a conștiinței. O mesură de jos până în creșcet, și își propuse a o îndepărtá, prin niște vorbe cumpenite.

Dar Signora arare-ori se aflá singură, chiar escursiunile ei pe cal aveau o suită întregă.

(Va urmá.)

Emilia Lungu.

T a b l o u r i.

Birin rariștea pădurii
Ce scilipet luminos!
E sórele ce-apune
Cu vèlu-i schinteios.

Copacii par cu frunze
De aur ca 'n povești,
Și razele, splendóre
De curți împărătești.

Pe-a 'nchipuirii aripi
Me légân, rătăcesc,
Pân' curțile frumóse
De-aprópe le zăresc.

Pe-un dâmb înnalt zidite,
Jos dorme-un lac întins,
C'o pânză de lumină
Blând luna lă încins.

Un chip cu păr de aur
Apare în cerdac,
Și ochii melancolici
I plimbă peste lac.

Dar valul : tă
Lin stuhul i,
Ier chipul n e
Tresare susp e

Pădurea se u e
Icónele s'au : e
Dar mult în t adu-mi
De farmec e c e

M. Pompiliu.

Bună dimineață !

Dietetica diverselor organe ale corpului nostru.

VIII.

Dietetica aparatului de respirațiune.

Pentru conservarea aparatului de respirațiune se cere respectarea a două condițiuni principale. Mai întâiu se ne îngrijim peñtru inspirația unui aer bun, curat și prospet; a doua, se împedecăm toate momintele, ce ar pute cauză bóle de plămâni.

Aerul este bun și curat atunci, când conține oxigenul și nitrogenul mestecat în proporția cea mai corespunđătoare, când el este liber de toate acele ingrediente și substanțe, ce l'ar pute face irrespirabil, greu și chiar periculos.

E drept, că aerul, ce conține cantități mari de oxigen séu chiar oxigen pur, redică la început activitatea vitală, face corpul mai ușor; acesta însă nu se póte continua timp îndelungat, de óră-ce corpul nostru prin combustiune înteițită s'ar consumă cât mai îngrabă.

E necesar dară, ca aerul sé conțină nitrogen în cantitatea, după cum chiar ni-l ofere natura, putându-se folosi chiar o parte dintr'ensul la construcția organelor.

Substanțele superflue în atmosferă, cum sânt diversele gazuri, pravul, fumul, pot produce bóle inflamative în plămâni. Altele ieră ca miasme și contagii își pot luă intrarea lor periculoasă și letală, ier numai prin plămâni.

Precum corpul lipsit de aerul atmosferic e cercat de un simț de frică, carele se urcă până la acel grad, unde încetă conștiința de sine, unde asficia, ba chiar și mórtea pot urmă: așa se póte întempla și atunci, când respirăm aer necorespunđător, răpit de oxigen. în carele nici lumina nu póte arde și este de o putere înveninătoare. Astfel de aere sânt: acidul carbonic, oxydul carbonic, gazuri de putređiuni etc.

Mai mult despre aceste vom tractă de altă-dată, cu ocasiunea vorbirii despre ventilațiune. Acuma ne vom restringe numai la acele momente, cari sânt în stare de a ține plămânile în stare normală și a le feri de bóle.

De clasa acestora se ține cultura toracelui (coșului, peptului,) mușchilor de inspirațiune și respirațiune. Toracele se póte împedecă în desvoltarea sa, cu deosebire în lunile prime după naștere, prin o înfășiere pré strinsă a corpului copilului; mai târđiu prin vestimente înguste, șerpere late și tari, prin ședere rea și neacomodată pentru cetire și scriere, la femei prin vestimintele cele sufocătoare, cu deosebire prin corsete.

Acela ce nu caută ocașiunea d'a exercită toracele séu prin inspirație adâncă și puternică, prin fugă, sărit, exerciții gimnastice, partii de munte: ci totdeuna merge séu șede comod, acela de sigur că nu o va duce la nici o desvoltare séu imputernicire a toracelui și plămânilor sale.

Mușchii peptului și de respirațiune, precum și plămânile ierăș numai prin nutriment bun, prin exercițiu puternic se pot aduce la desvoltare fisică.

În- și esirațiunea puternică pot ține plămânile și cu ele corpul întreg în cea mai deplină sănătate. Aerul din care își iau plămânile evantul lor recerut, afară de aceea ca sé fie curat și liber de toate substanțele străine, sé nu fie pré rece, nici pré cald; sé nu respirăm un aer rece atunci, când sântem inferbintați, când am cântat, vorbit séu ris pré mult. Siliți fiind totuș de a respira, sé-l tragem numai pe nas séu sé ne ținem o hasmea naintea gurei. Receli în alte părți ale corpului,

cum sânt d. e. a picioarelor séu spatelui, ieră pot contribui la bóle de plămâni.

Ca sé nu fim espuși totdeuna pericolului de a ne pute reci și bolnăvi, sé ne întărim corpul sănctos de timpuriu prin spělări și frotări reci, prin scăldare în apă rece chiar până târđiu tótna și nici odată sé nu ne fie pré frică de un timp neconstant și réu.

Acela care suferă de plămâni și dorește sé eviteze cu ori ce preț influințele aerului necurat séu rece, sé-și procureze un respirator (țesetură fină de sirmă) artificios și corespunđător, pe care legându-l dinaintea gurei, pré ușor se va pute espune aerului și mai aspru.

De óră-ce și modul, în care cerculeză sângele în plămâni, e de mare însemnătate pentru starea sanitarie a lor, de aceea trebuie sé căutăm, ca nu cumva prin o înteițire pré mare a corpului sé causăm un plus pré mare de sânge în plămâni. Sé ne ferim de beuturi calde séu spirituóse, de fugă pré multă, de joc și gimnastică pré înteițită, prin care se condiționeză o palpațiune pré mare a inimei și o respirație pré intensivă.

Lesiuni însemnate de torace, precum și inspirațiunea de corpuri de tótă forma și consistența, pot produce toate bólele de plămâni, de aceea sé se evite cu ori ce preț!

Dr. Ioan Moga.

Ochi mișei.

e țice, că trăieșce
Un șerpe fioros,
Ce 'n gura-i înverteșce
Tesaur prețios!

Sub limba veninată
Mărgele se gășesc,
Ce 'n nóptea 'ntunecată
Ca stele mici lucesc!

E dulce mângăierea,
Când ai în casa ta
Coralii — ce au puterea
În veci a lumină!

Eu am scumpul tesaur,
Am ochii-ți arđetori,
Lucesc ca globi de aur,
Ca mândri meteori.

Am scumpele mărgele,
Cu focul lor nestins;
Dar vai! și mie-acele
Un șerpe mi le-a 'ntins!

T. V. Păcățian.

Suvenirii și notițe de călătorie.

(În Transilvania, România și Dobrogea.)

(Urmare.)

De aci nu aveam sé merg mai mult de 10 minute și eram la otel. Întru aceea începe a suflă un vânt puternic despre mare. Drumul grăbit de până aci îmi consumase puterile. Aveam trebuință de repaus. Me uit la orologiu (césornic), erau 6 césuri, óra de a me află la mésză. Decă aș fi avut vreme, aș fi pausat în cutare fabrică de cărămiđi, însă timpul eră pré înain-

tote părțile numai la undele marine, la mișcările lor line, cu atâta simțiam mai mult o impresiune ce ochiul meu o suportă cu mare greutate. În urmă se vede cumcă această monotonie a mării estinse și îmbrăcate numai în un vestmânt, vestmânt verde deschis, a influențat atât de mult asupra ochiului și respective asupra înervățiunii mele, cât am început a simți dureri de cap. Apoi este știut și constatat cumcă omul ajuns în această stare fiziologică, aduce cu sine și acele indispoziții psihologice de cari am amintit că ne aflam noi.

Dar în urmă ceva îmbucurător ce ne-a scos din monotonie... Colo departe se vede ca un punct negru mișcându-se pe mare. Gondolierii ne esplică cumcă aceea este o naie ce vine dela Constantinopol. Toți ne întorcem privirea într'acolo. Punctul nostru creșcea cu atât mai tare cu cât se apropiă de noi. N'am apucat a pluti spre port nici un cés și punctul amintit eră aproape de noi, venia cu răpediune, și eră un gigantic vas ce nu venia dela Constantinopol, ci dela Marsilia, eră un vas (corabie) frances. Pe unde despica apa acest vas, se nașceau unde puternice cari ajungeau până la barca noastră, de aceea gondolierii noștri începură a ne depărta de vasul cestionat, apoi am făcut o mică pauză. Această pauză am folosit-o pentru a vedé Delfinii cum în urma acestei corabii ieșiau în anumite restimpuri, pentru a respiră aer atmosferic, făcend niște sărituri interesante. Aceștia sânt niște animale curioșe, despre cari în anticitate erau multe fabule, și cari ca și balena, lamantinul, calcelotul ș. a. sânt animale sugătoare (manifere) adeca își laptéză fetei și respiră prin plumăni, și cu toate aceste sânt animale de apă. De aceea cei vechi le numerau între peșci. Aceste animale (Delphinus delphis L.) au datina de a se adună în giurul năilor și a-le însoți alta-dată până în porturi.

Când ne-am rentors în port, ôșpeții dela cură și începuseră a luă băi. Ne-am dus cu toții la baie. Bôla ce ni-a dat privirea apei marine, ni-au alungatu-o undele sărate ale acestei ape, după ce ni-am scâldat în densa.

XXXVI.

În urmă a trebuit să părăsesc Constanța, un loc atât de iubit pentru mine, să părăsesc amicii cu cari am petrecut atâte dîle plăcute și avute în suveniri scumpe și neuitate. Diaua plecării am hotărîtu-o pe 19/31 iuliu, sêra. Mi-a părut rêu pentru părăsirea Constanței, unde am întălnit atăta ospitalitate și prevenire curtenitoare chiar și dela cei mai însēmnați bărbați. Dar și mai mult mi-a părut rêu, pentru că nu am avut fericirea să asist cel puțin la o singură produțiune a marelui nostru artist dl Millo, pe care chiar atunci îl așteptă cu nestêmper Constanța și pentru care dl Drăgescu și abonase o grădină spațioșă pe bulevard. N'am putut să mai aștept și în adevăr mi-a părut foarte rêu, de și am mai avut plăcerea d'a vedé pe dl Millo jucând înainte cu 10 ani (1870) când cu o trupă bunicică a făcut o escursiune artistică prin Transilvania. Eră în luna lui iuliu când sosind la Cluș cu trăsura Biasini (pe atunci nu eră cale ferată până la Orade) abiă me dau jos și un prieten me întimpină cu vorba.

— Ai bilet pe sêră? E aici Millo.

— N'am, fii bun, cumperă-mi!

(Va urmă.)

Dr. A. P. Alexi.

C a m e l l i a.

Flórea *Constantiei* și a *duratei*, din mica familiă a *Cameliaceelor*; care este una din cele mai frumoșe și căutate plante de seră temperată séu orangerie, căci

vorbesc de țera noastră ier nu de alte părți, cu clima mai dulce unde acest arbust de cea mai mare însēm-nătate stă afară chiar ierna și forméză prin Italia mai ales, adevărate boscheturi ier în țera lor natală, Japonia creșce astfel de mare în cât lemmul lor serveșce la... fabricarea cozilor de mături. În țera la noi această princesă a florilor e destul de respândită prin serile tuturor horticulturilor mai de căpetenie; nicăiri însă nu am vëdut *Camelia* ajunsă la o înălțime mai mare séu cultivată altfel de cât în mici glastăre unde rădăcinele unui asemenea viguros copăcel, sânt foarte genate, și planta nu prăpășeșce de cât pré puțin. Voi arătă cum se cultivă de cei mai mari amatori acest arbust așa de important care a fost întâiași dată introdus de jesuitul *Camelli*, care i-a și dat numele, la 1709. Acea *Camellie*, adusă din Japonia, eră o varietate simplă a tipului de *Camellie* ce se găseșce prin acele părți, chiar în stare sêlbatică; din cauza frumóselor sale frunze lustruite și persistente precum și pentru florile desvólte, roșii, se respândi lesne prin Englitera, Francia Italia și Belgia, împodobind serele celor mai bogăți cu frumoșele flori care ca și a speciilor perfecționate ce au apărut de curénd, țin totă ierna din noiembrie până primăvera și numai mirosul le lipseșce pentru a întrece chiar *Trandafirul* prin calitățile lor.

Cea dintăi *Camellie*, cu flórea bătută, ce a apărut în Francia a fost trimesă dnei Bonaparte, viitorea împărătésă Iosefina, din Englitera; grădinarul *Tamponnet* căpeta un butaș din care se formă *Camellia alba flore pleno*, care dădú nașcere la o mulțime de arbuști importanți. Actualminte prin îngrigirile cele mai mari, a sēmēnatului, prin altoiri și prin butași *Camelia* e mult mai puțin rară și de și florile s'au perfecționat foarte mult, *Cameliele* le pôte cumperă or-cine, în România, cu câți-va franci. Puține plante esistă, pré puține chiar, care să creșcă așa de regulat și de frumos, să aibă frunzele plăcute și durabile, și florile așa de frumoșe, de o mulțime de nuanțe, care să infloréscă tocmai când sânt mai puțin flori și să ție atăta vreme: *Camellia* e dar un copăcel care ênsușeșce mai toate calitățile, pentru a mērita să fie înmulțit cât de mult în țera noastră. Conformându-se indicărilor de mai jos, or-cine sânt sigur că va puté avé cele mai frumoșe plante care vor face buboci și aceștia vor inflori tot așa de bine ca și în serile cele mai bine ținute de prin Belgia séu Francia și mai ales în Paris în sera cea mare dela grădina de aclimațiie. Pentru acest arbust, care și-a meritat așa de bine emblema, pot dice că este, a fost și va fi la modă — meritul seu e adevărat și nu-l pôte apreția cineva just după slabele exemple ce vedem pe la grădinarii noștri din țera unde bietul copăcel trăieșce, jenat, în glastări; ci numai decă l'a vëdut, prin străinătate plantat, în pământ direct în sere deosebită, și cu crângele formate în formă de spalier, adecă aședate pe grătare séu întinse pe ziduri, cum se face cu *Perii*, pentru ca primind mai bine lumina și aerul să infloréscă mai mult și să ia chiar mărimea celor mai frumoși *Perii* formați în eventualiu.

Pământul, ce convine mai mult *Camelielor*, e acela de pădure ce se găseșce în abondanță pe la noi, și mai ales decă se ia cógia aceea de asupra ce cuprinde un fel de putrigaiu descompus pe jumătate de frunze ce are mai curénd înfățișarea gălbue de cât neștră; acest pământ cu cât *Camelia* va fi mai tineră cu atât trebuie să fie mai ușor; decă se cultivă plantele direct în pământ, și e foarte bine decă este loc în seră séu în orangerie lângă gémuri, pământul trebuie să fie mai substanțial, să cuprindă în el și mranită de cal bine descompusă în care se pune cărbuni de lemn pisați. Când *Cameliele* sânt în vegetațiune se pôte îngrășa,

turnându-se la rădăcină un fel de apă de ploie; ier cât pentru cele alte mijloce ce întrebuințază unele persoane spre a îngrășă Cameliile, care constă în alte feluri de îngrășăminte lichide, nu voi vorbi de ore-ce aduce mai adesea ori rău de cât bine. Apa cea mai bună e cea de ploie ținută în vase seu basinuri în seră, în fine de aceeași temperatură ca și pământul unde vegetază planta; acest lichid trebuie să se dea cu discernământ; când *Camelia* înflorește mai mult, când formeză buboci, în maiu seu juniu, trebuie să fie în mică cantitate; trebuie să se ude véra séra, ier iérna diminéța. E trebuință a se spélá, din când în când, frunzele de *Camelii* care decă se lasă să li se astupe porii, prin care planta trage din aer principiurile trebuincioase, pier; deci trebuie șterse bine de praf cu un burete frunzele de *Camelii* cu atât mai des cu cât e praf mai mult în seră, în odăi seu afară, unde se obișnușce a se scóte prin juliu, la umbră, pentru a fi mai bine aerisite. Prefer însă a nu se scóte nici odată afară *Cameliile*, căci un vânt mare seu o grindină, cum se întâmplă adesea ori, póte nimici aceste scumpe plante, ci a se lăsá neclintite la locul ce-l aveau înainte și care trebuie să fie totdeuna aerisit. Apoi decă se scót afară înainte ca frunzele cele noi să fie întărite, ele se pot strică mai ales decă le va ajunge sórele care e bine să nu pré încălđescă *Cameliile* cu razele sale vii de cât începând de prin august. Decă se scót afară, nu trebuie ca glastărele să fie îngropate în pământ de ore-ce precum uscăciunea omóră seu face să cadă bubocii, tot același efect îl produce și umeđéla și mai ales când glastărele n'au în fund bucăți de ólá spartă seu alt drenaj ore-care.

Aceste glastăre nu trebuie să fie smălțuite și fiind că nu se póte evita umeđéla lesne, când *Cameliile* sânt mici, nu trebuie să fie pré mari; e mult mai bine a se întrebuință, în loc de glastăre, mici hărdăiașe pe picior pentru a se evita și mai mult introducerea prin găurile din fund a diferitelor insecte ce pot strică rădăcinele, aceste vase pentru o *Camelie*, ca cele ce se gășesc mai adesea ori pe la noi, de vr'o $\frac{1}{2}$ metru, trebuie să nu fie mai mari de 25 cent. în tóte părțile, partea superióră a vasului trebuie să fie puțin mai lărguță ca fundul. *Cameliile* se pun în vase cu pământ nou după ce a înflorit până prin maiu și acésta schimbare se face la 2, 3 ani, afară numai decă planta a vegetat pré iute și rădăcinele au eșit prin fund. Căldura multă aduce mórtea *Cameliilor*, e prudent dar în timpul gerului ca termometrul să nu se urce mai sus de \dagger 3 grade centigrade; ier decă e cald afară și se póte ventilá se póte lăsá căldura să se urce chiar la 18 grade centigrade fără ca să fie pericol să cadă bubocii. Fiind că la noi serele se încălđesc prin aerul cald, ier nu prin termosifóne, e necesar a se produce ore-cari abusuri înlăuntru. *Cameliile* se pot silí ca să înflorească mai înainte de epoca balurilor când înflesc — februaru — natural, punându-se în odăi unde căldura să fie de 20 grade și să fie lumină și aer mult. Bucureșcenii trebuie să se ferescă d'a ținé *Cameliile* în odăile unde au introdus luminatul prin gazul fluid, de ore-ce tóte plantele lemnóse suferă de acest gaz. O căldură pré mare face ca toți bubocii să cadă și tóte speranțele să fie risipite; de asemenea să se observe totdeuna ca apa să fie tot de aceeași temperatură! precum am aréttat; egalitatea în căldura aerului din o seră seu odaie e de asemenea trebuinciosă pentru *Camelii*; cultivate în seră, ele propășesc mult mai bine ca în odăi fie cât de aerisite și fără praf. Diferite insecte se acață de frunzele seu lemnul prețioselor rivale a Trandafirului; unele nu pot fi alungate de cât curățindu-se cu un os seu cu unghia; puriceii se pot evita, ca să nu atace frunzele cele noi, decă în apa cu care se

stropesce se pune nițel tutun; afumând acele frunze, pot ca să se strice.

Acestea sânt îngrigirile de cultură ce cunosc și care se pot resuma în acestea: aer răcoros și reînóit, lumină de mijloc în seră, ier când sânt scóse afară, mai multă udare în raport cu vegetația și un pământ ușurel care să nu ție umeđéla nici-odată. Urmându-le, sânt sigur, că vor evita ca mulți buboci să nu cadă precum și ca multe plante să nu se strice. Cât pentru persoanele care voiesc a înmulți acest arbust, le voi da următoarele deslușiri.

Fórté rare ori se întrebuințază de amatori séménatul. *Camelia* e ermafrodită, se póte fecundá flóre cu flóre și se pot produce și hibride; se séméná pe la finea iernei sémínțele de flóri simple seu puțin bătute după ce fuseseră ținute 24 ore în apă, în mici glastărele ce se țin pe străchini cu apă, umiditatea fiind trebuinciosă mult pentru incolțirea acestor sémínțe; după vr'o trei séménțele résar și se póte obține varietăți noi seu decă florile sânt urite nu trebuie aruncate, ci servesc pentru a se altoi pe dênsele varietăți mai interesante. Acésta altoire la *Camelii* se prinde fórté lesne primăvéra și se face la subțióra unei frunze și cu cât planta de altoit va fi mai bătrână cu atât altoitul reușesce mai bine; după dóue luni, aceste altoi cresc, dar trebuie să fie ținute în cutii cu gémuri seu sub clopote de sticlă decă se póte găsi în țeră mai ieftine. D'asemenea și butașii cari se fac cu crânguțe din anul trecut, trebuie ținúți la umbră sub gém, căci ajungându-le sórele, ele se strică; după vr'o 40 de zile acei butași cari au făcut rădăcini se mut în mici olițe. Generalminte crânguțele ce vor servi pentru butași sânt luate după *Camelii* cu florile simple, în lungime de vr'o 10 cent. cu vr'o 3, 4 foi, tăietura fiind făcută mai cu sémá sub un nod; epoca favorabilă acestei operațiuni este tot acea pentru séménat, seu véra. Dl Constenoble sémnaléză în la „Revue horticole“ dela 16 maiu anul curent sistemul seu d'a face butași de *Camelie*, ca și cei de Liandru; adecă pune primăvéra în mici sticlúte pline cu apă de ploie crânguțe de 20 cent. de lungi din anul trecut avénd doi seu trei muguri și aședă sticlúța astfel încarcată pe strat gras sub gémuri și la umbră. Mijlocul e nou și póte da rezultate bune amatorilor de *Camelie*; e bun de încercat. Se póte marcotá crângi de *Camelie*, de și mijlocele ce am aréttat fac acésta operațiune de prisos; se marcotéză véra în mici glastăre ce se atérná lângă crânguța cres-tată care se pune în pământul humos ce se udă adesea ori.

Acest arbust, se dice că póte fi ținut și la sóre; cel puțin așa spun, de o vreme în cóce, principalii horticultori din străinătate și acésta va mirá pe mulți cari totdeuna au véđut acest arbust (ce în Japonia trăiesce la sóre), în părțile cele mai umbróse din o seră. Se pretinde, că *Cameliile* ținute la sóre fac mai mulți buboci, mai sánétoși și înflesc neapărat mai timpuriu, bine înțelegându-se că trebuie umbrít când sórele arde pré tare. Decă aceste plante originale din insulele Asiei, unde temperatura e dulce din cauza mării, e cultivată în pământul serei, pot creșce și deveni adevérați copăcei ce se póte tălá și formá, ca și perii, în formá de piramidă, eventualiu seu ori-cum; în glastăre, însă, tóte acestea n'au loc și e mai bine a se lăsá să crească natural; forma care-și o iau singure e mai totdeuna frumoasă.

Varietățile de *Camelii*, astăzi, sânt fórté numérose și există chiar colecțiuni de 800 de varietăți. Unele din aceste varietăți sânt mai timpurii, altele mai târđii seu mai înfloritóre: tóte însă sânt plante frumoșe ce meritá ca să fie cultivate cât de mult.

C. C. Datculescu.

SALON.

Cronică bucareșcă.

(Esposițiunea grafică a școlilor secundare din București.)

— 5/17 iulie.

Cu luna jului a trecut și epoca de frământare a tinerimei studiöse. După câteva zile de sgomot, de activitate febrilă, linișce; după esamene, vacanțiile! Elevii silitori s'au ales cari cu câte o corônă, cari cu câte o carte. Dar noi cesti cari am eșit din rëndul lor? Cu o impresiune mai mult séu mai puțin frumoasă, cu o mulțămire sufletescă mai mare séu mai mică, după cum ne va fi pricinuit-o progresele ce am vëqut realitate de școlele la a căror esamene am asistat fie-care, căci fie-care din noi trebuie să fi dat, fie chiar numai în trecăt, pe la vr'o școlă unde aveam să ascultăm responsurile unui fiu, ale unui frate ori ale unei sorori, séu, decă nu, măcar ale unui vër ori ale unei verișore.

De și n'aveam pe nimeni, totuși am asistat și eu la esamenele generale ale claselor inferiöre și la cele de cânt ale claselor superiöre din Asilul Elena Dómna, și mărturisesc că impresiunea ce mi-a produs, a fost din cele mai frumoșe; mulțămirea sufletescă ce-am simțit, din cele mai mari. Indestul de cunoscută e tuturor reputațiunea de care se bucură, cu drept cuvënt, acest institut. pentru ca să mai insiste cineva asupra acestui punct. Eră însă de dorit, pentru ca să putem aprecia înălțimea progreselor realizate de elevele Asilului, să avem ocaziunea de a le pune alături cu ale celor alte școle din capitală, ca astfel cumpënirea lor să fie pe atât de posibilă, pe cât și de ușoră.

Acésta ocaziune ni s'a procurat ôre-cum cu formarea esposițiunii grafice care a avut loc în salele universității și care a fost deschisă publicului delă 24—30 jului. Am vizitat'o în mai multe rënduri și iecă rezultatul observărilor mele:

Cată să mărturisesc, că totă onórea revine Asilului Elena Dómna, ale cărui róde au fost și mai numeroșe și mai însemnate. Dela primele trăsuri caligrafice până la cea mai înaltă espresie a artei, tóte treptele erau represintate. Negréla, creionul, cărbunele, aquarelul, uleiul până și apa tare (aqua forte) își aveau locul lor de onóre așa că a-ș implé colóne întregi numai de nume, decă aș cită pe tóte cari merită acésta atenziune. În caligrafie, numai Școlă de Comerciu, care are de profesor pe un inteligent absolvent al Școlii de Bele-Arte din București, dl Petre Ionescu, și Școlă Normală Carol I pot sta cu curagiu alături cu Asilul. În desemn însă, afară de arhitectură care aci nu se predă, cea din urmă ocupă primul rang. Găsim și în acésta ramură lucrări de adevărată valóre, de un merit necontestat. Ca să nu menționăm de cât numai despre câteva din gingașele maiestre cari le-au produs, voi cită, în primul rang, pe dșóra Radianu, ale cărei aqua-forte denotă o răbdare din cele mai mari. D'altmintrelea tóte genurile au fost cultivate de dsa cu mult succes. Astfel, dintre aquarele, e de remarcat o natură mórtă, înfățișând niște pești pe un taler, care-ți deștéplă un apetit homeric; apoi „Móra“, „Mănăstirea Brebu“. Dintre pânze, „Cerșetorul“, lucrat după natură, nu lasă aprópe nimic de dorit: posa cât se póte de bună, colórea admirabilă, desemnul corect, capul espresiv; numai gura ni s'a părut nu tocmai bine aședată. „Vasul cu flori“ încă e fórte reușit.

Pe aceeași tréptă cu dșóra Radianu trebuie să aședăm și pe dșóra Hasnaș. Bune prietine amëndoue, talentul lor într'atât s'a măritat, ca să se me esprim astfel, încât e fórte greu cui-va să pótă face o deosebire între lucrările uneia și alteia. Dintre pânzele dsale, „Cerșetorul mâncând“, lucrat asemenea după natură, e pré reușit. Desemnul ar fi desevërșit, decă mâna pe care se razimă n'ar fi puțin cam scurtă. În schimb, capul e fórte espresiv, coloritul cald, energic.

În al doilea rang vin dșórele Christodor și Lungénu. Aquarelele celei d'ântăiu represintând diferite porturi țărănești, trădeză nerăbdarea cu care dsa lucrează. „Mănăstirea Brebu“ însă, pe care am descoperit'o aruncată într'un colț, din cauză că se spărase sticla, și „Mănăstirea Horezu“, sânt desevërșite. Aci se vede, că artista a făcut sacrificiul nerăbdării dsale și a muncit cu totă stăruința. „Cărciuma din Brebu“ încă e bine tratat. Cât despre dșóra Lungeanu, dsa e cea mai activă dintre aquareliste. Obosim admirând numeroșele tablouri pe cari figuréză numele trei. „Casa natală a poetului Mureșen“, Rouqet de Lisle al fraților noștri ardeleni, e cel d'ântăiu care se înfățișeză ochilor, dar care produce un réu efect prin verdele de care dșóra Lungeanu abuzeză. Cele mai reușite din aquarelele trei sânt: Biserica Trei-Sfetitele din Iași, Mănăstirile Brebu și Horezu și Biserica St. Spiridon, cea mai frumoasă din București; dar cel mai bun e de sigur Mănăstirea din Têrgoviște, care ar face onóre celui mai bun aquarelist. Umbra trasă cu atăta tărîe care învăluiește tabloul, cuprinde pe privitor. Întristarea ce domnește în giurul acestui vechiu sânt locaș, te absorbé în reverie: mintea sbórá spre vremi trecute, ochii sondéză acele ziduri coperite de rugina timpilor.

De aceeași activitate e și dșóra Nichitov, căreia i se póte impută acelaș abus de verde. „Cana cu flori“ e admirabil. „Asilul“ și „Mănăstirea Horezu“ încă sânt bine. D-a e plină de talent și șcim că în fórte scurt timp a realizat progrese însemnate, pentru care în adevăr merită elogiile nóstre.

Nu putem încheia acésta destul de lungă enunerațiune, fără să numim și pe dșóra Adela Jean, ale cărei flori ne aprindeau dorul de a le culege și ai cărei struguri făceau să ne lase gura apă. Aquarelele dsale sânt pline de adevăr, coloritul plin de viață și ne autorisă să sperăm, că d-ei va deveni cu timpul, persistând pe acésta cale, o artistă devësêrșită.

Dintre produsele celor alte școle, am admirat mult arhitecturile și cartele geografice ale Școlii normale Carol I și desemnurile liceului Matheiu Basarab și Seminarului Central. Se șcie, că acésta din urmă școlă e frecventată numai de fiii poporului. Idealul țărânului român e, după ce copilul și-a terminat cursurile școlii din sat, să-l dea la „Seminar“ ca să-l facă popă. E de mirare, că acei cari mai mult au avut mâna pe sapă de cât pe condeiu, să lucreze cu atăta acurateță, cu atăta finitate. Asta dovedeșce, că Românul e născut artist, precum e născut poet. Dintre școlele de fete, Esternatul Secundar mi-a atras mai mult atenziunea. D'altmintrelea profesorul acestei școle, dl Nistorescu, un tinér fórte simpatic și inteligent, își dă multă silință.

Celelalte școle aveau unele puține lucruri, altele mai nimic, cari s'atragă atenziunea visitorului. Se sperăm însă că asta a fost numai din cauza neprevederii formării unei asemeni esposițiuni, interesantă din tóte punctele de vedere, și că la anul viitor ni se vor da lucrări mai meritorii.

Ca să încheiam: Pentru un început a fost destul de bine!

A. C. Șor.

Societatea pentru fond de teatru român.

În conțelegere cu onorab. inteligență română din Sighetul Marmației, adunarea Societății pentru fond de teatru român, convocată acolo pe 3 și 4 august, se amână pe 7 și 8 august st. n. conservându-se programa deja publicată.

Budapesta 9/21 iulie 1882.

În numele comitetului :

Iosif Vulcan

secretar.

V. Babeș

vice-președinte.

Bună dimineță !

— La ilustrațiunea de pe pag. 337. —

Pendantul ilustrațiunii din nr. trecut. După năpste, dimineță. După somn, deșteptare.

Pe fețe același farmec, dar în altă înfățișare. Acolo dorul de somn, aici bucuria deșteptării.

Este greu a alege, care tablou e mai frumos, căci ambele fac o impresiune gingașe și plină de poezie.

I. H.

E c h o.

Bărbatul se duce de casă pe timp mai îndelungat și la despărțire dăce nevastei sale :

— Remăi credincioasă, scumpa mea!

Nevăsta își scote basmăua și face un nod, ca să nu uite această cerere.

*

Polițistul către un vagabund : Ar vr'un mijloc de existență ?

Vagabundul : Da, un stomac foarte bun.

*

Mama către fiica sa : Nu se cade ca tu să-ți dai portretul locotenentului. Și decă totuși vrei să faci această, cel puțin fă așa ca eu să nu știu nimica.

Literatura și arte.

Florile. Sub acest titlu a publicat dl C. C. Datculescu la Rîmnic-Sărat un tratat de horticultură, semnalat deja prin noi. Tramițându-se și nouă această lucrare, revenim cu plăcere, observând, că ea vine să satisfacă o necesitate simțită în literatura noastră. Autorul își împarte bine materia și scrie ușor, ceea ce este un merit la o astfel de lucrare. Drept specimen, reproducem în nr. prezintă un mic articol despre Camelie. Edițiunea este ilustrată cu 115 gravuri intercalate în text. Cartea e voluminoasă, de 330 pagine. Se află de vîndare la autorul în Rîmnic-Sărat cu 5 lei.

Statua Independenței. Cetim în „Liberalul” din Iași : Dl Tronescu, fost elev al școlii de Arte-frumose din orașul nostru și acum aflat la Roma de mulți ani, ca bursier al statului, a trimis dăcele aceste primăriei de Iași trei mari fotografii reprezentând din față, spate și profil o pre frumoasă statuă. Aceste reproduceri sînt luate de pe opera cea mai nouă a talentatului sculptor, înfățișând Independența română. Fața este blîndă și împunătoare, brațul drept cu un contur rotund și frumos ridicat, ține o coronă de lauri, pe când cel stîng se rașimă pe un scut, pe suprafața căruia se vîd săpate armele țării. Un bust frumos transpară sub zăua lipită de corp, și care dispăre sub draperia ce acopere figura dela cingătoare în jos. Concepțiunea figurei este simplă, naturală, escludînd ori-ce tendință de atitudine manierată sêu tea-

trală, ceea ce dă statuei un caracter de măreție neafectat. Cu un cuvînt este o operă concepută cu un profund simțemînt artistic, și care ne lasă a vedé în dl Tronescu un sculptor de un talent superior, care va face onore României.

Reuniunea română de cînt și musică din Lugos, precum s'a anunțat în nr. trecut, la 11 iulie st. n. a represintat pentru prima-ora opera comica în 3 acte : „Micul principe” de Lecocq. Succesul a fost complet. Un public mare și ales a asistat la această represintațiune, aplaudând cu entusiasm pe bravii diletanți, cari în adevăr meritau aceste aplause. A produs mare efect admirabilul cor de domnișore, cari încântară publicul și cu vocea și cu frumșeta lor. Dintre persoanele cari jucară roluri deosebite, domnișora Elena Radulescu ca directorésa institutului de Luneville a fost mai mult aplaudată, căci a cîntat și jucat foarte bine ; asemenea a eșelat și domnișora Iulia Theodori în rolul de principesă de Parthenay. Dintre dni dl Augustin Tuculia puse publicul în pozițiunea de a crede, că vede un artist consumat ; asemenea au jucat bine și dl Fr. Iacobescu și dl Z. Czegka. În genere, diletanții, domnișorele și domni, sînt vrednici de cea mai sinceră laudă. Asemene laudă compete și dlui profesor de cîntări Czegka, precum și dlui Coriolan Bredicean, carele în calitatea sa de președinte al Reuniunii a contribuit mult la asigurarea acestui succes.

Planul Plevnei. Dl căpitan Sagarcén din armata română a lucrat în relief, în ipsos, planul Plevnei cu împregiurimile sale, precum și cu pozițiunile ocupate de bateriile române. ruse și turcești. „Românul” află, că s'au espediat două asemenea planuri și la Constantinopol, din cari unul e destinat lui Ghazi Osman pașa.

Dl George Bengescu a început să publice la Paris o scriere sub titlul : „Voltaire, bibliographie de ses oeuvres”. Scrierea autorului român a atras deja atențiunea critice literare franceze. Dl Leopold Delisle, presintând Academiei „des Inscriptions et Belles lettres” din Paris primul volum apărut din această lucrare, a dîs că ea are meritul rar în astfel de lucrări d'a fi cu totul nouă și făcută după cercetări originale (de première main et à l'aide de recherches originales.)

„**Candela**”, jurnalul bisericesc-literar al arhidiecesei Bucovina, a apărut, cuprinzînd materii interesante, cu text românesc și slav-rusesc. Redactor prim e profesorul de universitate la facultatea teologică dl dr. Vasile Mitrofanoviciu ; redactor al doile pentru textul slav-rusesc profesorul de cîntare corală dl Isidor Vorobchieviciu ; administrator și editor archimandritul-mitrofor Arcadiu Ciupercoviciu. „Candela” va apăre odată pe lună, prețul pe anul întreg e 4 fl., pe jumătate de an 2 fl. ; pentru România pe anul întreg 12 lei, pe jumătate de an 6 lei. Dorim prosperare noului organ de publicitate, care are o misiune atât de frumoasă în Bucovina !

Dl M. Millo n'a putut merge cu trupa sa la Cernăuți și astfel anunțarea din nr. trecut a corespundintelui nostru nu s'a realizat. În loc de artistul, sosi la Cernăuți în 8 l. c. o depeșă, care — precum ni spune „Aurora Română” — arătă, că i se bolnavi primul artist și astfel nu pôte vini până la anul. Sperăm, că pe atunci va vini și în Transilvania și în părțile noastre.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Mostenitorul de tron Rudolf*, făcînd o excursiune în Transilvania, se dăce că va face o vizită și regelui României la Sinaia ; Alteța Sa ar fi însoțit de dl prim-ministru Coloman Tisza. — *Dl I. C.*

Bratian petrece dimpreună cu familia sa la băile de mare dela Constanța, care atrage din ce în ce un public mai numeros. — *Di Tocilescu* s'a dus la expozițiunea industrială din Moscua.

Adunarea din Sighetul Marmației a Societății pentru fond de teatru român, la 7 și 8 august, are să fie una din cele mai interesante, din câte a ținut până acuma această societate, care în anii din urmă a luat un avânt atât de îmbucurător. Această va fi prima adunare mai mare rom., care se va ține în acele părți, de aceea inteligența română de acolo a luat angajamentul pentru ca succesul să fie cât mai complet. Interesul cauzei și locurile romantice vor atrage un public numeros. Comitetul arangiător local lucrăză cu diligență, ca și partea socială să fie mulțamitoare. În ziua primă a adunării se va ține un prânz comun la otelul „Coróna”, s'era va da un concert însoțit de bal. A doua și deminēta se va face excursiune la salinele Slatinei, și după rentōrcere se va continuă adunarea. Tot cam pe atunci și vr'o două societăți magiare vor ține acolo adunări, se va arangia și o expozițiune, ier una din ele, Societatea Carpatină va arangia excursiuni interesante în diferite puncte ale comitatului. Dnii cari doresc să fie siguri de cvartire s'unt rugați a se adresă în privința acesta la cassariul comitetului de primire MOD. profesor și protopop onorar Ioan Pop până la 5 august.

Un examen din limba română. Din Beiuș primim aceste șire: Guvernul a înființat aici în tōmna trecută o școlă de fetețe cu 6 clase, cu un profesor și două învățătoare. Esamele s'au ținut la 3 și 4 l. c. Am asistat și eu la ele, interesat deosebit de progresul ce elevele au făcut în limba română. E de însemnat, că în statutele ministeriale limba română nu se consideră ca studiu obligat, ci numai ca studiu extraordinar. Est-timp a propus limba română în tōte clasele dșōra Aurelia Roșescu, o jună sirguinciōsă, afa-bilă bine instruită și română verde. De și prelegerile din limba română s'au început numai în luna lui decembrie, totuș progresul a fost îmbucurător. Elevele din clasa primă și a două au cetit din legendar, cele din cl. III și IV—VI au cetit și analizat sintactic. În fine dșōra Aurelia Curtescu a declamat frumos „Balcanul și Carpatul” de V. Alecsandri, alte două fetețe au declamat bine „Jigmond Bători” de Iosif Vulcan și „Sergentul” de V. Alecsandri. Mai însemn, că dintre 44 de fetețe, câte au studiat limba română, 10, au fost neromâne. Părinții români, și toți cei ce se intereseză de cultura română, s'au dus acasă mulțamiți. Dșōra Aurelia Roșescu, (fiica dlui protopop gr. or. din Cluș,) merită recunoștință și laudă, pe cari i le și dăm cu tōtă plăcerea.

Societatea „Petru Maior” a junimei române din Budapesta ni-a trāmis raportul seu pe anul școlar 1881—82. Din acesta scōtem următoarele date: Societatea a continuat transcrierea Istoriei lui Petru Maior, sperând a-l putē da sub presă în anul viitor; a înființat un cor vocal și a dat cvartir gratuit la 3 membri mai săraci. Are 10 membrii fondatori și 48 membrii ordinari. A ținut 2 ședințe generale ordinare, 5 extraordinare, 18 ședințe ordinare de săptămână. S'a cetit 15 lucrări originale în prosă, 2 traduceri, 5 poesii originale, s'au declamat două. Cassa la finea lui maiu a fost: fondul nealienabil 3009 fl. 21 cr., fondul disponibil 350 fl. 84 cr. Biblioteca are 336 opere românești, 209 franceze, 259 în diverse limbi, cu totul 804 opere.

La Brașov Reuniunea română de gimnastică și cântări marți la 11 iulie ș-a ținut a două convenire colegială. Antāiu s'a executat o programă musicală, apoi a urmat danț. Petrecerea s'a ținut în sala otelului Nr. 1.

Au murit: *Maria Centea* ved. *Criste* la Cluș în 14 l. c. în etate de 25 ani. — *Maria Lebu n. Cioran*, soția dlui Alesandru Lebu, proprietar în Cacova lângă Sibiu, la 10 l. c. în etate de 35 ani.

Logogrif

de B. O. Popescu.

Din următoarele silabe:

a, ac, ar, ba, ben, de, di, dich, e, e, e, la, ne, o, pi, ri, rug, scō, see, stōi, tol, tiv, u; să se formeze 9 cuvinte, ale căror litere inițiale cetite din sus în jos, să ne deie titlul unei foi populare, ier cele finale — cetite din jos în sus — se ni dee titlul unei poesii de redactorul acelei foi.

Cuvintele-s următoarele:

1) Înșuflețită a fost într'un timp inteligența română oradană pentru redicarea uneia de fetețe. Se pare însă acum, că a dispărut acea înșuflețire!

2) Un oraș în Austria superiōră cu mine de sare.

3) Când vom avē și noi românii din Ungaria și Transilvania unul cuotidian?

4) Un erou de pe timpul resbelului troian de 10 ani, care — aprinđend grecii cetatea Troia — cu brațele a scos pe părintele seu bētrân din orașul încins deja în flacară.

5) Un scriitor rusesc.

6) General austriac, cunoscut din luptele ce a purtat în luna martie a. c. cu bosniecii.

7) Un soi de arbore.

8) Un geniu grec din evul vechiu; renumit după scrierile lui dramatice.

9) Când va fi fieșce-care învățător popular așa — și consciințios în oficiul seu: atunci vom avē speranță la redicarea poporului nostru.

Terminul de deslegare e 2 august. Ca totdeuna, și de asta-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea ghiciturei pătrate din nr. 25:

D A C I
A M O S
C O P I
I S I S

Bine l'au deslegat dōmnele și domnișōrele: Amalia Popescu, Maria Crișan, Silvia Tamașdan, Minodora Micșunescu.

Premiul l'a câștigat dna Maria Crișan.

Călindarul săptămānei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sērbătorile.	Sōrele resare	Sōrele apune
Dumineca	11	23	Mța Eutimia.	4 11	7 59
Luni	12	24	M. Proclu și Ilarie.	4 13	7 58
Marti	13	25	Sob. Arch. Gavril.	4 15	7 57
Mercuri	14	26	Apost. Achila.	4 16	7 55
Joi	15	27	SS. M. Chiril și Iul.	4 17	7 54
Vineri	15	28	M. Atinogen.	4 19	7 52
Sāmbeta	17	29	Mța Marina.	4 21	7 51

Proprietar, redactor respunđător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollōsy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.